

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת וירא

תשפ"ג

גיליון 136

א לעבטיגער שפּת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

ממתינים ומצפים

פניני פרשה

"וישא את עיניו וירא" (י"ח ב)

ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה קל"ג) כשמים מול העיניים - מטבע קטנה - זה יכול להסתיר הר גדול - כך גם אור ה' והתורה מאירים, רק צריכים להזיז את המטבע שלא יחצוץ. ומביא שם בדבריו את משלו של ה'בעל שם טוב': שהעולם מלא אורות וסודות נפלאים ונוראים, והיד הקטנה עומדת בפני העיניים ומעכבת מלאות אורות גדולים. וכן ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה רנ"ד) שהעיניים הם דברים עליונים וגבוהים מאוד והם רואים תמיד דברים עליונים גדולים ונוראים.

ובכאן, באחד מניסיונותיו של אברהם אבינו ע"ה, שהיה חולה ביום שלישי למילתו, והקב"ה הוציא חמה מנתיקה, גם מה שאשה עיניה צרה באורחים (ב"מ פ"ז), הדגיש הכתוב: **"וישא את עיניו"** שלא הביט על המניעות, לא נתן למטבע הקטנה להסתיר את האור, אלא הגביה את עיניו מעל המניעה. ואפשר להסמך זאת לחיזוק לדורות, בדברי הכתוב (ישעיה נא): **"הביטו אל אברהם אביכם..."** לשון של ראייה והסתכלות, ללמוד מאברהם אבינו אותו ראייה והבטה נכונה, מעל ומעבר המניעות.

"וישא אברהם את עיניו וירא והנה שלושה אנשים" (יח ב)

ע"פ דברי ה'מרדש תנוחמא' כשכאב לו מדם המילה אמר לו הקב"ה שאחוס על בניך, ואפרע משונאיהם בזכות שני דמים שנאמר: **"ואעבור אליך ואראך מתבוטסת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי בדמיך חיי"**, שזה רומז על דם פסח. ודם המילה. ואפ"ל, שזה מרומז בר"ת של פסוק זה: **"וישא עיניו וירא והנה בגמטריא 'שמונים ושמונה' - כמספר 'ב' פעמים דם"**.

"וישא אברהם את עיניו וירא והנה שלושה אנשים נצבים עליו"

בספר 'תולדות יעקב יוסף' כותב שלשה האנשים מרמזים על ג' עמודי העולם, תורה ועבודה וגמילות חסדים, שהם כנגד אברהם יצחק ויעקב, והנה קודם שיצחק ויעקב היו בעולם, היה העולם מתקיים רק על עמוד אחד של גמילות חסדים. וזהו **"עליו"** שכולם התקיימו על מידת החסד. ע"כ. ואפ"ל בדבריו: **"עליו"** אותיות החיצוניות גימטריא **"ע"ו"** כמספר חסד (עם האותיות והכולל), ואותיות הפנימיות גימטריא **"ארבעים"** הרומזים על תורה ותפילה, וכמובא בדברי רש"י על ארבעים יום שבקש רחמים, שנאמר **"ואתנפל לפני ה' ארבעים יום"**. וכן **"ארבעים יום"** לקבלת התורה. וכן **"ארבעים לבניה"**. וזהו הנרמז כאן עבודת החסד של אברהם אבינו, אך בפנימיות גם עבודת שאר האבות-תורה ותפילה.

אתפלל בכונה ובכוח כראוי, וכיוצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. וזהו: היום אם בקולו תשמעו, היום' דייקא, והבן'. ואפשר להסמך לכך מאמר חז"ל: **"ושוב יום אחד לפני יום מיתתך"**, שגם יום אחד של תשובה אמיתית יש בכוחה לכפר ולזכות את האדם ליום הדין, כדברי המפרשים. דזה מראנו כוחו של יום מהו!

ויודי באותו יום בכדי שלא יכתב....

יודע היה החפץ חיים זצ"ל, בעבודת: 'חשבון הנפש', כשיום יום היה עורך חשבון נפשו, ויודיו על כל מה שהיה במשך היום. כששאלוהו פעם תלמידיו למה אין הוא יכול לדחות את 'החשבון הנפש' של היום למחרת? השיב: הרי מובא בחז"ל, שבכל לילה כשנשמתו של האדם עולה למעלה נכתבים כל מעשיו, אולם אם האדם מתוודה ומתחרט על מעשיו הם נמחלים לו ואינם נכתבים בכלל, אם כך יוצא - שאם אמתין עד ליום המחרת, אף שאתוודה ואתחרט הרי הם כבר כתובים, וגם אם ימחקו, הרי אינו דומה נייר חלק - לנייר מחוק...

מחר - זה דחיה רחוקה מאוד

הרב החסיד ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל (ספר דיבורי אמונה ד') היה מעודד בנועם שיחו על הנחיצות וההזדמנות של יום זה דייקא: הלשון מחר אינה בהכרח למחרת היום, כי מצינו גם "מחר" שפירושו "לעתיד" שהוא לעתיד לבוא, כלשון המובא בחז"ל (עירובין כב). היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. כי תיבת "מחר" יש במשמעותה - עידן רחוק, דחיה רחוקה... וכאשר האדם דוחה איזה עשייה דקדושה ל"מחר", ואינה מזדרז לעשותה היום - יכול להיות שפנימיות כוונתו היא דחיה לאחר זמן, ולא מחר כפשוטו...

אסור לנו לעולם להשתמש עם ה"מחר", אלא כל יום לראות רק את היום הזה ולא יותר. להרגיל עצמנו לומר "היום" ולא "מחר".

הבה לא נרמה את עצמינו, האמירה "מחר", היא לא פעם דחיה לגמרי - דחיה מוחלטת... והשכל בזה: כי אם היום אני דוחה ואומר "מחר", על אחת כמה וכמה שמחר גם כן אומר "מחר", ואדחה ליום אחר יותר רחוק, עד אין סוף. על כן צריך תמיד לומר "היום" ולא "מחר", כמו שאנו אומרים בזמירות של שבת: **"ואם יצא חובת היום אשרי לו"**.

בפשייתנו אנו קוראים את הפסוק: **"ואברהם זקן בא בימים"**. במדש (ילקוט שמעוני כג) דורש על פסוק זה: **"ואברהם זקן בא בימים, זקן זה שקנה שני עולמים, יש לך אדם שהוא בזקנה, ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה, אבל כאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה"**. כי גם אדם שחי שנים רבות, אם לא השלימים כראוי הוא נקרא 'זקן' - אך הוא לא 'בא בימים'. על אברהם אבינו - העידה התורה שכל ימיו היו מלאים, ולכן כתוב בו גם זקנה וגם ימים.

מעשה אבות סימן לבנים - פסוק זה מלמדנו הוראה לימי חיינו, לנצלם כראוי. וכך הם דברי הזוהר הקדוש (נשא דף קל"ג) - מובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (פ"ה): יש "טוב" הגנוז בכל יום, אך לטוב הזה יש גדר מבחון, שהם כלל המניעות שלא נותנים לאדם להיכנס בו. אולם באברהם אבינו נאמר: **"ואברהם זקן בא בימים"** שכל ימיו היו שלמים, כי הוא נכנס לטוב הגנוז השייך לכל הימים. ומסיים רבינו: שגם אם האדם אינו ראויה לזה, אך ברצון וחשק להיכנס אל הטוב הגנוז, אזי אע"פ שעדיין לא זיכך עצמו כל-כך, הוא זוכה, שיפתחו לו הטוב של הימים ולהיכנס אליהם.

כל יום מציאות בפני עצמו

כל יום הוא בריאה בפני עצמה, וגם בריאה חדשה כמו שאנו אומרים בתפילת שחרית: **"המחדש טובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"**. וכן גם מובא בדברי חכמינו (מכות כג): **"שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלוש מאות וששים וחמש לאוין - כמנין ימות החמה"**. ופרש"י: שבכל יום מזהירים עליו שלא לעבור, הרי מפורש לפנינו, שהימים אינם חלקים בחטיבה הכללית של השנה, אלא כל אחד מהם הוא מציאות בפני עצמו.

על הפסוק **"יום ליום יביע אומר"** (תהילים יט, ג) פירש המגיד ממזערטש ז"ע: שכל יום מתפאר ליום השני בטובו ובאורו, כאומר: כה וכה עשו בי מצוות ומעשים טובים, ונתנו הארה בה מיום העליון. כי נודע, כשישראל עושים מצוות ומעשים טובים כל עת לפי הצורך, נותנים חיות והארה העליונה לעת שעשו בה מצוות, וזהו: **"יום ליום יביע אומר"**. 'אומר' - לשון 'התפארות' כמו (דברים כו, יז) **"את ה' האמרת היום"**. למדים אנו; שכל יום ויום מימי חיי האדם הוא מציאות חי, אשר תובע מכל אחד את השלמת חלקי הזמן, את ה"בא בימים", שאברהם אבינו זכה להם. וכדברי הזוהר הקדוש (זוהר ח"א רכ"א): זכאים אלו הצדיקים, שימיהם צפונים לפני מלכא קדישא, ונעשיתו מהם לבושים יקרים להלביש את הנשמה בעולם הבא, ולכן כתוב באברהם **"בא בימים"**, משום שזכה לבוא עם כל ימיו ולהתלבש בהם ולא גרע מלבוש ההוא כלום, דכתוב: **"בא בימים"**.

כן, היום ולא מחר !

ב'ליקוטי מוהר"ן' (רע"ב) מבאר ומחזק את האדם לנצל דייקא אותו היום ולא לדחותו למחר, וזה לשונו: **"היום אם בקולו תשמעו (תהלים צ"ה)**, זה כלל גדול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הן בעסק פרנסה והצטרכותו, צריך שלא יחשב מיום לחברו כמובא בספרים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואותו השעה, כי כשרוצים להיכנס בעבודת ה', נדמה לאדם כאלו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לישא משא כבד כזו. אבל כשיחשוב שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כבד, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום, מחר אתחיל, מחר

שירת הפרשה

"והוא יושב פתח האהל כחם היום", בפרשה גם כשה'שועה מתעקבת אינו מרפה.

הפא לקנות אפרסמון אומרים לו המתן עד שהזמן יהיה מוכן ומזון.

ישׁיבה - לשון המתנה ועפכה לא לעזב את פתח הקדשה.

גם אם נראה שהדרך רחוקה מהחזון בר נרפה מההשתוקקות והצמאון.

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה בנושאת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זשי"ע

המשך פניני פרשה

"וירץ לקראתם מפתח האהל" (ח ב)

לכאורה קשה, למה מדגיש הכתוב שהוא רץ "מפתח האהל", הרי כבר כתוב שהוא ישב בפתח האהל. ואפ"ל בהקדם ע"פ המובא (מכילתא (עוד): שתרי"ג מצוות הם כנגד רמ"ח איברי האדם וש"ס"ה גידים, דהמצוות נותנים כוח לאדם, והרי כאן הוא היה חולה, ולא היה לו כוחותיו, לכך הדגיש שהוא רץ "מפתח האהל", - שבאהל הוא קיים מצוות, ובזכותו נמשך לו כוח לרוץ.

"ויאמרו כן תעשה כאשר דברת" (ח"ה ה)

ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (ל"ד) שעיקר השפע הוא לפי הדיבור ולכן במצוות הכנסת אורחים של אברהם אבינו שורש מידת החסד, אמרו לו המלאכים "כן תעשה כאשר דברת כי עיקר זכות העשייה תלויה בדיבור.

"הנה נא העיר קרובה לנוס שמה והיא מצער" (ח"ה ה)

במסכת שבת (ז:), וגם רש"י מביאו שמצער הכוונה לשוב חדש שעונותיה מוועטין, ולכן רצה אברהם לנוס לשם - להחיות את נפשו, כדברי הפסוק.

אפשר להביא מכאן אסמכתא לדברי הרמב"ם שאם האדם נמצא בסביבה רעה ומשפיע עליו יש לו לעזוב מקום זה.

ואפשר להוסיף ולומר: בדברי המדרש על הפסוק (איוב ח ז) "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" ללמדך, שכל המצטער בתחילתו, נוח לו בסופו. ואין לך שמצטער מתחילתו יותר מאברהם, שהושלך לכבשן, וגלה מבית אביו, ורדפו אחריו ששה עשר מלכים, ונתנסה בעשר נסיונות, וקבר את שרה. ולסוף נח, שנאמר: ואברהם זקן בא בימים וה' ברכ וגו'. וזהו "מצער" מלשן "צער" דאל להיבהל מהקושי של עזיבת מקומו, וללכת למקום תורה.

"וימהר אברהם אהלה אל שרה... ואל הבקר רץ אברהם" (יח ו ז)

אפשר לדייק, שכשהוא בא לשרה לבקש ממנה שתעשי עונות, כתוב רק: "וימהר" - אולם בבקר כתוב "ואל הבקר רץ אברהם" שהוא "רץ" שלגבי אשתו - זה צריך להיות במתינות, וכמובא (יבמות סג), "מתון נסיב איתתא", שיש לנהוג במתינות, ולכך כתוב רק "וימהר" ולא "וירץ".

"וה' פקד את שרה" (כ"א, א)

פקד מלשון פיקדון רמז למצוות חינוך הבנים שהם כפיקדון אצל האדם לשמרם ולחנכם בדרך התורה והיראה.

וכן אפשר לומר ע"פ דברי חז"ל בקבלת התורה שהבנים הם "ערבים" לאבותיהם שיקיימו את התורה, וזהו: פקד מלשון פיקדון וערבות.

"כל השמע יצחק ל"י" (כא ז)

בפירש"י: ישמח עלי, ואפשר להדגיש ברישא דקרא "כל השומע" ע"פ המובא ב'ליקוטי מוהר"ן' (מו ב) ... דאית שמיעה ששומע וכנס באזנו, ולא כל שמיעה נקראת שמיעה. וזהו דייקא: "כל השומע ל"י" - דהיינו ששם לב לחסד ה' - והוא שומע שמיעה של הפנמה.

ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקני' (כא ז)

בדברי הרמב"ן לשון שבה הוא, ונלמד מכאן דהשבח הוא גם על פרטי הנס שהוסיפה גם: "היניקה בנים שרה", וכמובא על רחל שהיא קראה שם בנה יוסף - להודות על אף הדברים הקטנים. שיש להרבות בהודאה גם על הפרטים הקטנים, וכמובא ע"כ.

"ואקחה פת לחם וסעודו לבקם" (בראשית יח ה)

לחם וסוכר לתושבי העיר אומן !

היה זה מבין עובדי השם הגדולים אשר בעיר אומן, איש המסירות נפש בעבדו את קונו ויוצרו הקדוש רבי יעקב מזייטומיר הי"ד, שלבד מעבודתו המופלאה כחד משרפי מעלה - היתה גם דאגתו לעניי העיר אומן לסעודם בפת לחם.

באותה תקופה שרר באופן כללי בכל רוסיה עוני נורא ואיום, ובעיר אומן בפרט, שם העוני והדוחק היו קשים בהרבה.

רבי לוי יצחק בנדר היה אומר על תקופה זו: "העוני באומן היה יותר קשה משאר המקומות, ובדרך כלל היה עוני אבל באותם שנים (משנת תרי"פ ואילך) היה עוני לא עלינו ולא עליכם..." באותן שנים קשות פרוסת לחם היתה אוצר נדיר, אנשים היו נוברים בפחי אשפה לתור אחר קליפות של תפוחי-אדמה, של בצל, ושאר מינים הדומים לאוכל, והכינו מזה תבשיל הדומה למרק. אנשים באותם השנים התמוטטו תוך כדי הליכה ברחוב, הלכו בדרך, ופתאום מאפס כוח וחוסר תזונה מחריד היו נופלים ומתמוטטים רחמנא ליצלן.

רבי יעקב ראה את המצב הנורא, והבין שאין דבר יותר חשוב מאשר לעזור להביא 'אוכל' ולהחיות בזה נפש כל חי פשוטו כמשמעו. ובכוח רצונו העז והעצום הוא זכה להחיות ולעזור לאינספור אנשים.

כך היה סדר יומו של רבי יעקב: היו לו שני שקים ענקיים, והוא היה מסתובב בין הבתים והחנותות ואוסף כל דבר, כל אחד זרק לשם דבר מה, זה גוש סוכר או בצל וכדומה כדי לחלק לצרכי העיר. כולם הכירו והעריכו את מסירות נפשו לעניים ולמסכנים, ומכניסים לשקים אלו כפי יכולתם.

בהארט פנים חילק זאת לנצרכים, לאחד נתן לחם, לשני בצלים, כל אחד כפי הנצרך לו. ובערב היה מקבץ נפט מבין התושבים האמידים יותר, ומחלק גם זאת לפי מידה ומשורה שיהיה קצת אור וחמימות בבית.

וכך העיד רבי לוי יצחק בנדר: "מי היה רבי יענקל עצמו? עני חסר אמצעים, אך בכל הנוגע לעזרה לזולת, היה נוהג כאחד הגבירים, ועד היום איני יודע מהיכן וממה - - -"

"ואברהם עוֹדֵנו עֹמֵד לְפָנַי ה'" (בראשית יח כב)

עבודתו של רבי בנימין זאב חשין לפני קונו ויוצרו

מופלא בעבודת ה' היה האי חסידא רבא בעבודת קונו ויוצרו הרב הצדיק רבי בנימין זאב חשין זצ"ל, בעל תפילה ובעל רשע רב בעמדו לפני קונו ובעבודת חצות ליל.

וכה סיפר פעם באחד משיעוריו: היינו פעם חבורה של חסידים שסבל שלמדנו יחדיו תורה ל"ו בליקוטי מוהר"ן - בה מדבר רבינו על צעקת ע"י קולין, שיש לצעוק בטרם שזוכים להתגלות בתורה ועבודה כיוולת קודם הלידה. ובסיום לימוד תורה זו - חשבנו איפה אפשר לצעוק שבעין קולות מתוך עומקא דליבא. עד שבאנו לכלל החלטה שעבודה זו נוכל לקיים במערה העמוקה והגדולה 'מערת צדקיהו'. שם הלכנו קבוצה שלימה, נכנסנו לעמקים ממש, כל אחד תפס עמדה, וכל אחד התחיל לצעוק קולי קולות, אחרי זה הרגשנו כמו שרבינו אומר בתורה זו שנולדים מחדש, ממש הרגשנו כמו שנולדנו מחדש.

כה מספר בנו רבי שלמה זלמן ז"ל (לביטאון אבקשה): אבא היה בעל בכי גדול, יכולתו זו לבכות בדמעות קרר רבים מבלי לחוש כלל למה יאמרו הבריות היתה ייחודית. והיה ניתן להבחין בה בכל עת שהיה מסתפלל על כלל ישראל ועל צרותיהם: אמי אמרה לי פעם אתה לא יודע איזה אבא צדיק יש לך, וסיפירה לי שאחרי התקרבותו לברסלב החל אבא לקום בחצות הלילה, והיה מתיישב על הארץ ליד מיטתו ואומר תיקון חצות. היות שבדירתם היה אך מטבח וחדר גדול אחד אשר בעברו השני הייתה מיטתה של אמי, ועם כל רצונו לתמוך בו בעבודת הקדוש, מכל מקום אמירתו הייתה בבכיות כה נוראות הגיעו לאזניה, ובכדי שזה לא יפריע לה - היה הולך לערוך את התיקון בבית הכנסת של ברסלב.

עבודה זו של קימת חצות היתה יקרה בעיניו, וכמו רבים מחסידי ברסלב עשה כל טצדקי על מנת שלא להפסיד ולו לילה אחד, וביקש מחבריו שגרו בסמוך שיעירוהו. אמנם סיפר לי אחד מוסיף בנו לספר: שהיה בא בכל לילה ודופק על דלתו, ובכל פעם כשבא להעירו, הוא כבר היה ניעור. וזה דרכו בעניין הקימה היתה על דרך של 'בתחבולות תעשה לך מלחמה', שכאשר היה מגיע חצות הלילה היה מפלי עצמו מן המיטה לארץ, שהרי מהארץ קל יותר לקום.

ועוד סיפר בנו - מעמידתו לפני ה': סיפר לי אחד אשר שהה עם אבי במירון, שלפני השינה הכין אבא לעצמו שתי קערות, האחת מלאה במים והשנייה ריקה, וביקש שיעוררהו בחצות, ואם לא יצליח לקום שיעוררהו לפנות בוקר, ואם לא יצליח גם אז - שיעירוהו על כל פנים לפני סוף זמן קריאת שמע. אז עלה על יצועו ובכל שעה או מחצית השעה התעורר ונטל ידיו ושאל אם כבר הגיע זמן חצות, וכששמע שעדיין מוקדם שב לישון עד שבחצות יעורר מעצמו וקם ממיטתו.

מן הספר ההוא 'ישקי הנגדים' | הלילות הארוכים

ילדים יקרים! הנה נכנסנו כבר ממש לתוך החרף, אנו כבר אומרים גם 'משלב הרוח ומוריד הגשם', וגם 'נתן טל ומטר לברכה'. החרף כבר נמצא ממש אנתנו. בימי החרף הימים קצרים - נהיה מקדם חשף, והלילות הם מאוד ארוכים. וכבר אמרו חכמינו ש'לילות אלו צריכים לנצלם יותר ללמוד התורה. ב'לילות אלו של ימות החרף אנו יכולים לקיים יותר בשלמות מה שאנו אומרים ושרים: 'ויבהם נהגה יומם ולילה'.

הנה זה הצדיק רבי פנחס מקארץ גראשוני גדולי החסידות, שכנה את לילות החרף 'לילות של זהב', כי על פן בפרט ברויטה לילות החרפים הם מאוד מאוד ארוכים, ואפשר לנצלם או בלמוד בתחלת הלילה, או כאלו עובדי השם - אנשים מבגרים שמנצלים לילות זהב אלו לקימת חצות לילה ועוסקים אז בתורה ובתפילה. באו ונחשב כמה נחמד לשבת וללמוד בבית, או בבית הנקטת בחרף - כשפחוץ קר וקפוא, ואנו מתחממים בתוך הבית, ויושבים ועמלים בתורת השם... זה תענוג מיוחד. הנה גם אנו ננצל לילות יקרים אלו בכל טוב של תורה ועבודת השם. לא נהיה בטלנים.

זוית ראיה <<

רבי בנימין זאב חשין זצ"ל

יום ששי י"ז חשוון
יארצייט הרה"צ המקובל
רבי בנימין זאב חשין זצ"ל
מאמרותיו:

שלימות כל המצוות
כשנעשים בשמחה.

והאר"י הקדוש אמר: שכל
מה שזכה לקיים ולעשות
היה בשמחה ובטוב לבב
מרוב כל.

'בשמחה ר"ת: מ'חוק
ב'רחמנך ה'רבים ש'טרי
ח'ובותינו-ע"י שמחה זוכים
לשלם חובות הנפש והגוף.